

**Eksamен**

**2113 Norsk litteratur før 1900**

**9. juni 2016**

Tid/Time :                    5 timer        (09-14)

Målform/Language :            NYNORSK

Sidetall/Pages :              7 med forsida

Hjelphemiddel/Aids :            Ingen

Merknader/Notes              Svar på éi av oppgåvene

Vedlegg/Appendix :            5 sider

**Sensuren blir offentliggjort på studentweb**

**The results will be published on Studentweb.**

**Skriv éi av oppgåvene:**

**Oppgåve 1**

Analyser og tolk salmen «Den store hvide flok vi se» (1764) av Hans Adolph Brorson.  
Salmen er lagd ved.

**Oppgåve 2**

Analyser og tolk romanen *Bondestudentar* (1883) av Arne Garborg. Dei første sidene av romanen er lagd ved.

**Oppgåve 3**

Analyser og tolk diktet «Näcken» (1815) av Erik Johan Stagnelius. Diktet er lagd ved.

## Frå innleiinga til *Bondestudentar*:

### I.

Thi ser I til, som aarle opstaa – Og sidde om Aftenen silde – Med Sorrig, Arbeide og stor Vantro – Saa ville I gjøre eder rige: – med Kummer I æde det harmelig Brød, – Thi Gud giver sine baade Klæder og Fød’, – Naar de monne sødelig so-ove, – song dei inne hjaa han Ole Johannes Sørbraut ein sur, kald Maandags Morgo i April.

Dei heldt Bøn kvar Dag i dette Huse; for Ole Johannes var paa sin Maate ein gudeleg Mann. Han var ikkje vakt; og alt um han stundom hadde freista paa aa umvende seg, so hadde han ikkje fengi dette til, totte han; so det laut vera til han vart gamall og fekk betre Stundir. Men han tenkte likevel at det var best aa halde seg til Guds Ord so mykje ein kunde; han heldt Bøn kvar Morgen, og i desse Bønnestundine maatte heile Huse vera med.

Fyrst song dei ein Salme; so las Ole Johannes Bøni i Salmeboki, og dessutan stundom eit Stykke i Skattkista; for Ole Johannes var god til aa lesa; sistpaa bad han Fadervaar og Herren velsigne og bevare dig. Det var ikkje alltid at Salma av Kingo høvde til Stykke i Skattkista; men det gjorde det same; det var Guds Ord alt; og Guds Ord hadde ein alltid godt av aa høyre.

I Dag raaka det elles so til, at Salma og Teksti høvde godt ihop. Dei gjekk baae ut paa, at me ikkje skulde syte for Mat og Klæde; Vaarherre vilde sjølv syte for alt slikt. Fødde ikkje Gud Sporven paa Take og Lilja paa Marki, endaa dei korkje saadde eller spann; og var ikkje me mykje meir enn dei? Skattkista minte tilslutt um Enkja i Sarepta og um Enghønune i Øydemarki, og tala strenge Ord um den Vantrui som gjorde, at i Staden for aa slaa vaar Lit til Vaarherre so gjekk me og stræva og sytte for desse arme jordiske Ting, liksom det var me som kunde faa Grase til aa gro eller Korne til aa vekse.

Vesle Daniel, som no var ein Gut paa 13 Aar, lika baade Salma og Lesestykke; og ynskte berre at dei no vilde liva etter det. Men daa Bøni var lesi, og Ole Johannes tok med seg baade han Lias – eldste Sonen – og han Reinert – Tenestguten – og Daniel ut i det surkalde Vêre paa Vaaraann-arbeide – hu! daa var det ikkje fritt for at Daniel totte dette var ein underleg Maate aa liva etter Guds Ord paa.

Det heldt på med Blaastr og Smaaslut, so det var reint usjelgt aa arbeide. Daniel tenkte paa si varme Seng, og paa Stogo der heime som Mor visst no hadde sopa og fengi varm, so der var koselegt aa vera. Hadde no berre desse vaksne havt Vit til aa tru paa det som stod med klaare og reine Ord i Boki! Vesle Daniel gjorde baade undrast og harma seg. Han sette seg fyre at han vilde spyrsa Far sin ut um dette. Totte Folk det var *Moro* aa gaa slik aa træle? Eller var det ikkje sant det som stod i Boki? Aa, han kunde koma med mange Spursmaal um dette, totte han. Men naar han skulde til, blygdest han; og det hadde so nær gjengi som det vanleg gjekk, naar han tenkte paa aa segja eller spyrsa um noko: det hadde so nær ikkje vorti av. Men som Daniel stod der og skugra og fraus og var reint ille i Lag, stana Ole Johannes med Plogen like ved han; og ingin annan var paa Høyslemaal. Daa skaut Guten Hjarta i Live, snudde Ryggen til Far sin, snugga seg og fraus og sagde: her er ufyse aa vera ute i Dag.» – «Aa ja,» meinte Ole Johannes; «men vil me ha Mat til eit anna Aar, so lyt me nok vera ute.» – «Ja men ... kvi stend det daa slik i Boki ... som det me las i Dag?» stota Daniel; han stanga med Moldgreipi i Treskoen sin; det var fælt rart aa koma med slike Spursmaal. Ole Johannes vart reint forundra, ja mest rædd. Kor kunde Guten koma paa sovor? Endeleg sagde han, og slog paa Gampane til

aa faa deim i Gang att: «soh! hypp! Der stend det i Boki, Far min, at ... soh! vil du goh! ... at den som ikkje vil arbeide, skal heller ikke æde; veit du ikkje det? Hypp! soh!» – Gampane vreid seg seint og syrgeleg fram i Selen att, strīta og sterta og kom endeleg i Veg, magtlause og arme som dei gjekk der og slong i den tidlege Vaaren. Og Ole Johannes skeivla avstad etter Plogen og tenkte med seg: «jamenn er der Hovud paa Guten; han er mest for god til aa vera Bonde.»

Men Daniel stod etter motfallin og litin og undrast paa, at alltid skulde daa dei vaksne hava Rett. --

## **Den store hvide Flok vi se**

1

Den store hvide flok vi se  
som tusind bjerge fuld af sne,  
med skov omkring  
af palmesving,  
for tronen, hvo er de?  
Det er den helteskare, som  
af hin den store trængsel kom  
og har sig to't  
i Lammets blod  
til Himplens helligdom!  
Dér holder de nu kirkegang  
med uophørlig jubelklang  
i høje kor,  
hvor Gud han bor  
blandt alle engles sang.

2

Her gik de under stor foragt,  
men se dem nu i deres pragt  
for tronen stå  
med kroner på  
i Himplens præstedragt!  
Sandt er det, i så mangen nød  
tit tårestrøm på kinder flød,  
men Gud har dem,  
straks de kom hjem,  
aftørret på sit skød;  
nu holder de, hvor liv er bedst,  
hos ham en evig løvsals-fest,  
og Lammet selv  
ved livets elv  
er både vært og gæst.

3

Til lykke, kæmpesamling, ja,  
o, tusindfold til lykke da,  
at du var her  
så tro især  
og slap så vel herfra!  
Du har foragtet verdens trøst,  
så lev nu evig vel, og høst,  
hvad du har så't  
med suk og gråd,

i tusind engles lyst!  
Opløft din røst, så palme-takt,  
og syng af Himmel-kraft og magt:  
Pris være dig  
evindelig,  
vor Gud og Lammet sagt!

Åb 7,9-17

## Näcken

Quällens gullmoln fästet kransa.  
Älvorna på ängen dansa,  
och den bladbekrönta Necken  
gigan rör i silfverbäcken.

Liten pilt bland strandens pilar  
i violens ånga hvilar,  
Klangen hör från källans vatten,  
Ropar i den stilla natten:

"Arma Gubbe! Varför spela?  
Kan det smärtorna fördela?  
Fritt du skog och mark må lifva  
Skall Guds barn dock aldrig blifva!

Paradisets månskensnätter,  
Edens blomsterkrönta slätter,  
Ljusets Änglar i det höga,  
Aldrig skådar dem ditt öga."

Tårar Gubbens anlet skölja,  
Ned han dyker i sin bölja,  
Gigan tystnar. Aldrig Necken  
Spelar mer i silfverbäcken.